

Tušivá rozpomnění

Jezerní básníci

Přeložil Václav Renč

Vybral a sestavil Zdeněk Stříbrný
K vydání připravil Zdeněk Beran

Dodatečné pomýšlení

Na tebe myslím, druhu těch mých cest,
už do minula. Marná lásky snaha!
Ať vpřed či vzad, má řeko, pohled sahá,
vidím, co bylo, jest, co nadál jest.

Dál plyne proud, dál kolem vsí a měst,
tvar trvá, nemění se cíl a dráha;
my? – smělí, mocní, moudří tvůrci blaha,
my lidé, jejichž mládí umí svěst

boj s živly, hynem. Budiž, přijímáme!
Stačí, když něco z nás má sílu žít,
působit dál a zítřku posloužit;

když cestou ke hrobu si uchováme
v naději, lásce, víře božský cit,
že snad jsme něco víc, než jak se známe.

(1820?)

SAMUEL TAYLOR COLERIDGE (1772–1834)

Píseň o starém námořníku

Facile credo, plures esse Naturas invisibiles quam visibiles in rerum universitate. Sed horum omnium familiam quis nobis enarrabit? et gradus et cognationes et discrimina et singulorum munera? Quid agunt? quae loca habitant? Harum rerum notitiam semper ambiviv ingenium humanum, nunquam attigit. Juvat, interea, non diffiteor, quandoque in animo, tanquam in tabula, majoris et melioris mundi imaginem contemplari: ne mens assuefacta hodiernae vitae minutiis se contrahat nimis, et tota subsidat in pusillas cogitationes. Sed veritati interea invigilandum est, modusque servandus, ut certa ab incertis, diem a nocte, distinguamus.

T. Burnet, Archaeol. Phil. p. 68

Mám nepochybně za to, že je ve vesmíru více bytostí neviditelných než viditelných. Kdo však nám vylíčí celou tu jejich rodinu? A stupně a spřízněnost i rozdíly a dary jednotlivých z nich? Co činí? V jakých sídlí místech? Duch lidský se vždy snažil o poznání těchto věcí, nikdy k němu nedospěl. Zatím však, to nepopírám, si někdy rád v duchu jako na obrázku představuji podobu většího a lepšího světa, aby mysl nebyla příliš sklíčena malostí vezdejšího života a neuvázla nadobro v malicherných myšlenkách. Nicméně je však třeba dbáti pravdy a zachovávat pravidlo, abychom odlišovali jisté od nejistého, den od noci.

Starý námořník
potká tři šviháky
pozvané na svatbu
a jednoho zadrží.

I. část

Tu je ten starý námořník;
z tří jednoho si chyt.
„Tý plesnivče, ty ohnivče,
co nenecháš mě být?

Ženichův dům je dokořán
já z jeho přízně jsem;
už čeká nás tam hodokvas,
je slyšet hluk až sem.“

Vychrtlou rukou po něm sáh:
„Byl koráb – a ten plul...“
– „Pustí, darmošlapel! Ruce pryč!“
vzkřik muž – a stál jak kůl.

Svatebčan je očarován
okem starého
mořeplavce a přinucen
tak vyslechnout
jeho vyprávění.

Ohnivým okem po něm sáh
– a ztuhl svatebčan;
jen poslouchá jak malý kluk
a námořník je pán.

A svatebčan sed na balvan
a všechen odpor zmlk.
Pak spustí už ten starý muž,
ten žhavooký vlk.

„Loď k pozdravu, my z přístavu
zvesela v širou dál,
mineme kostelík, pak vrch,
pak maják blízko skal.

Námořník vypráví,
kterak loď za dobrého
větru a pěkné pohody
plachtěla k jihu, až
dosáhla rovníku.

Po levoboku slunce z vod
nás vycházelo hřát.
Je samý jas, až vpravo zas
do moře vklouzne spát.

A den co den pak výš a výš,
až kolmo docela.“ –
Náš svatebčan jen zaťal dlaň,
jak hudba zazněla.

Svatebčan slyší
svatební hudbu; ale
námořník pokračuje
ve vyprávění.

To jako růže vplula v sál
nevěsta v brokátu
a hudci před ní krok co krok
si kývou do taktu.

A svatebčan jen zaťal dlaň,
však všechen odpor zmlk.
Dál mluví už ten starý muž,
ten žhavooký vlk.

Loď hnána bouří
k jižní točně.

„A pak se náhle vichr zdvih,
a byl to krutý král:
jen ze všech sil nás křídlem bil
a pořád k jihu šval.

Příd' do vln, stěžně v pokleku,
jak štvanec v divém útěku,
když sok už je mu v doteku,
tak, těžce předkloněn,
se koráb hnal, a vichr řval,
a pořád k jihu jen.

A pak se snesly mha a sníh –
a mráz, jak nevím kdy;
a na sever šly hory ker,
úděsné smaragdy.

Země ledu a
příšerných zvuků,
kde nevidět
jediného živáčka.

Var vichřice, vír vánice
nás ženou bílou tmou;
a nikde tvor, jen ledy hor
a hory ledu jdou.

Led napravo, led nalevo,
led, že ses dusil v něm;
hřmí, praští to, řve, skučí to
jak ve snu horečném.

Až ze sněžné mlhy
přiletěl veliký
mořský pták zvaný
albatros a byl uvítán
s velkou radostí a
pohostinstvím.

Až z mlhy vzrost jak boží host
pták albatros – a k nám.
My ho jak duši křesťanskou
vítali na svůj prám.

Kroužival kolem, s námi rád
neznámou krmi jed.
Tu hrom se zved, jak pukal led –
loď vyrazila vpřed.

A hle! albatros se ukáže
jako dobrověstný pták
a provází loď, vracející
se mlhou a plujícími
ledy k severu.

Pak dobrý jih nám do zad dých;
pták pořád s námi dál.
K jídlu i hrám se snašel k nám,
jak jen kdo zavolal.

Tu v ráhnoví, tu v lanoví
měl k nešporám svůj hřad.
A noci pak přes mléčný mrak
svit měsíční se krad.“

Starý námořník proti
řádu pohostinství
toho blahověstného
ptáka zabije.

– „Pánbůh tě, starý lodníče,
chraň od pekelných sil!
Co hledíš tak?“ – „Ten věrný pták –
a já ho zastřelil!“

II. část

„Po pravoboku slunce z vod
nás chodilo teď hřát,
a stále v mhách, a nalevo
do moře klouže spát.

A dobrý jih nám do zad dých.
Jen pták už nelít dál.
K jídlu a hrám si nesed k nám,
když někdo zavolal.

Druhové lodníci
reptají na starého
námořníka, že
zabil ptáka, jenž
přináší štěstí.

Já z pekla syn jsem spáchal čin,
ten stál nás mnoho běd.
Nač mluvit dál: já ptáka sklál,
co dobrý vítr zved.
„Bídáku!“ řvou, „pad rukou tvou
ten pták, co vítr zved!“

Ale když se mlha
rozptýlila, schvalují

Však slunce zář jak boží tvář
na čistých nebesích.

Jeho čin a tím se sami
stávají spoluviníky
zlého činu.

Dobry vítr trvá;
loď vpluje do
Tichého oceánu a
plachtí k severu, až
dosáhne rovníku.

Koráb náhle uvázl
v bezvětří.

A počíná se pomsta
za albatrosa.

Nač blouznit dál: já ptáka sklál,
co nosí mhu a snůh.
,Ech, dobře tak, že posel pták,
co nosí mhu a snůh.'

Van vlahý vál a vodní val
se zvolna vlnil s ním;
a koráb náš plul první stráž
těch moří mlčením.

Až klesl van i struny lan,
a všudy pustý klid;
my mluvili, jen na chvíli
to ticho prolomit!

Na pánvi nebes měděné
terč sluneční se pek;
a v poledne stál nad stěžněm,
malý jak měsíček.

Trčíme den, pak den co den,
bez hnutí, bez hlásku;
loď přilepena k ploše vod
jako loď z obrázku.

Jen voda, voda kolem kol,
schne na troud lodní bok.
Jen voda, voda kolem kol,
a k pití ani lok.

Duch je provázek;
jeden z neviditelných
obyvatelů této planety,
ani duší zemřelých, ani
andělů; jeden z těch,
o nichž nás zpravuje
učený Žid Josephus
a konstantinopolský
platonik Michal
Psellos. Jsou přečetní
a není zeměpásu ani
živlu, kde by některý či
někteří z nich cebyli.

Plavci ve svých těžkých
útrapách by rádi
svrhli všechnu vinu na
starého námořníka;
na znamení čehož mu
zabitého mořského
ptáka pověsí na krk.

Hlubiny hnily. Bože můj,
odkud se bral ten hnus?
Co lezlo slizké havěti
po slizkém moři hrůz!

A v noci, ej, ten vír a rej
bludiček před námi!
Vody jak masti ježibab
vrou všemi barvami.

Duch, co nás mučil, mnohé z nás
týrá i ve snu zlém.
Plul devět sáhů pod kýlem
z mlh ledových až sem.

Kdekomu jazyk žízni ztvrd
a do kořene zpráh;
řeč uvázla, jak do hrdla
by cpa! nám černý prach.

Kdo na mne vzhled, já v očích čet
sám hněv a záští jen.
Až albatros mi jako kříž
byl na krk pověšen.

III. část

Zlý mjel čas. Už kdekdto měl
chítán seschlý, oči skelné.
Zlý to byl čas, ech, zlý to čas!
Jak blýskly oči skelné,

Starý námořník
zahlédne v dálce na
moři jakýsi úkaz.

když v dálce k západu jsem stih
znamení nezřetelné.

Zprvu to byl jen malý bod,
pak jako mráček z par
a rost a rost, až nakonec
to dostávalo tvar.

Ten bod a mrak a tvar já střeh.
A blíž a blíže k nám.
Jako by prchal duchu vod,
kličkoval sem a tam.

Když se to víc přiblíží,
zdá se mu, že je to
loď; a za vysokou
cenu uvolní jazyk
z pout žízně.

Chřtán kornatý a speklé rty,
že zaschl smích i sten.
Tak žízni něm tu každý stál.
Já paži hryz a krev svou sál,
až „Plachta!“ křikl jsem.

Záblesk radosti.

Chřtán kornatý a speklé rty,
jen třeští zrak i sluch
a zuby cení v černých rtech.
Bůh pomoz! dlouze vtáhnou dech,
jako by pili vzduch.

A potom zděšení:
neboť může být
loď, co se blíží bez
větru a příboje?

Hle, hle, už přestal kličkovat!
Jde pomoc (volal jsem).
Bez příboje a v bezvětří,
kýl kolmo, míří sem!

Západní obzor v plamenech,
den málem pominul
a jen ten obzor západní
slunečním terčem žhnul,
když mezi nás a slunce vráz
ten divný úkaz vplul.

Zdá se mu, že je to
jen kostra lodi.

Hned slunce, ráhny škrtané
(stůj při nás, Matko v nebi!),
jak skrze mříže žalární
se žhnoucí tváří šklebí.

Běda! jak prudce žene k nám!
(Své srdce slyším tlouci.)
Je to snad lodní plachtoví,
ty pavučiny skvoucí?

A její žebra se jeví
jako mříže přes tvář
zapadajícího slunce.
Strašidelná Žena a
její morová družka,
a nikdo víc na
palubě vraku.

To její žebra jsou ta mříž,
jíž slunce civí z lůžka?
Jen žena je tam posádkou?
Snad je to Smrt? Či dvě tam jsou?
A Smrt je až ta družka?

Jaké plavidlo,
taková posádka.

Má smělý zrak, má rudý ret,
má žlutý vlas ten zjev,
má malomocných bílou pleť.
Toť mūra Živomorka, hled,
co zmrazuje ti krev.

Smrt a Živomorka
metaly kostky o
posádku lodi a
ta druhá vyhláje
starého námořníka.

Vrak míjí nás; hrou v kostky čas
krátí si tamty dvě.
„Hra končí, stůj! Je můj, je můj!“
A třikrát zahvízdne.

Není soumraku ve
dvorcích Slunce.

Lem slunce sjel a vzlét roj hvězd;
v tu ránu padla tma.
Do tmy se s šumem dalekým
tratí loď přízračná.

Při východu měsíce...

My nasloucháme do ticha.
Strach všechnu krev jak z kalicha
mi srká ze srdce.
V tmě tmoucí hvězdy matně žhnou,
muž u kormidla s lucernou
má tvářnost umrlce.
Z lan kráplou – bokem východním
srp luny vyšplhal a s ním
jediná hvězdice.

...jeden za druhým...

V tom svitu jeden za druhým
tvář v křeči neklamně
odvrací v tmu, zrak bez hlesu
svou kletbou stíhá mne.

...jeho druzi lodníci
klesají mrtví.

Bylo jich čtvermo padesát
(a žádný ani hles).
A dvěstěkrát jak těžký klát
muž co muž k zemi kles.

Ale Živomorka
započíná své dílo na
starém námořníku.

A duše odlétaly z těl
v říš blaženství či muk.
Každý ten duch mi svítl v sluch
jak šíp, co vyslal můj luk.“

IV. část

Svatebčan se děsí, že
to s ním hovoří duch.

„Jde, starý vlku, z tebe strach!
Z vyzáblé ruky strach!
Jsi dlouhý, hnědý, svraskalý
jak brázdy v písčinách.

Ale starý námořník
ho ubezpečí, že je
z masa a krve a dále
líčí své hrůzné pokání.

Jde strach z tvých očí blyskavých,
z ruky jak suchý hnát.“ –
„Ech, svatebčane, nic to, nic!
Já zůstal živý stát.

Tak sám a sám i v šíř i v dál,
sám bez vší pomoci!
A nikde svatý, co by dbal
o duši hynoucí.

Hnuší si tvory
tichého pásma.

Těch krásných mužů, tolik jich!
A mrtví leží tam.
A spousty tvorů sliznatých
dál žilo; i já sám.

A nevraží na to, že
oni mají žít, a tolik
mužů leží mrtvo.

Já pohléd do hnijících vod,
a hned zrak odvracel;
já pohléd na hnijící loď,
tam kupa mrtvých těl.

Já k nebi vzhled: než modlitba
mí přešla přes hrdlo,
rouhavým šeptem na sám prach
mí srdce zatvrdlo.

Já oči mhouřil, tvrdě tisk, –
bulvy jak tepny vrou:
to nebe a moře, ta modrá tma
mí tíží víčka malátná, –
a mrtví u nohou.

Chladný pot na údech jim stál,
nepáchli, něhnili:
z nehybných očí pářil dál
ten pohled zavilý.

Do pekel kletba sirotka
by svrhla anděla;
oč horší ta, co mrtvému
v pohledu utkvěla!
Já dnem i nocí hleděl v ni,
a smrt mě nechtěla.

Rostoucí měsíc stoupal výš,
a nikde nepostál.
A hvězdička či dvě, jak plul,
s ním věrně výš a dál.

Svit klamně klouže po moři
jak jíním zavátém;

domovem, kam
vcházejí bez ohlášení
jako páni najisto
očekávaní; a přece
při jejich příchodu
zavládne tichá radost.

Za svitu měsíce
pozoruje boží tvory
velké tíšiny...

...jejich krásu a
jejich blaženost.

Žehná jim v srdci.

Kouzlo se počíná trhat.

kam však stín lodi dopadne,
žhnou mrtvé vody proradné
úděsným šarlatem.

A všude mimo lodní stín
stvěř hadích rej a kmň;
šlehala vodou ostrá běl,
a když se zvedly, zastršel
roj sněžných jisker z nich.

A tam, kde tměl se lodní stín,
žhnul jejich šat tím líp:
modř, zeleň-jed, čern nad samet,
svíjení, vzlet; a každý sled
jak zlatoskvoucí šíp.

Ó šťastná stvoření! Jak říct
tu krásu jazykem!
Strom lásky v srdci jarně vzkvet
a já jim žehnal všem:
to jistě můj svatý na mne shléd,
a já jim žehnal všem.

Já konečně se modlit moh;
a do moře v ten ráz
jak balvan sklouz pták albatros
z mé šíje, volně zas.

Ale jeho prokletí
žije dál v očích
mrtvých mužů.

V své opuštěnosti touží
k putujícímu měsíci
a hvězdám, jež trvají
ve stálosti, a přece
se pohybují vpřed;
a všude jim náleží
modré nebe a je jim
určeným spočinutím
a jejich rodnou vlastí
a přirozeným

V. část

Ach spánek! ach, ten vzácný lék,
jenž kdekým veleben!
Buď Matce Boží pochvala!
To ona z nebe seslala
v mou duši sladký sen.

Z milosti Svaté
Rodičky je starý
námořník občerstven
deštěm.

Ta hloupá vědra na zádi,
co marně se tam vrší,
já snil, že plna vláhy jsou;
a vzbudím se – a prší.

Rty mokré, v hrdle svěží chlad,
i šat mi promokal.
To jistě jsem pil ve spánku
a tělo pije dál.

Pohnu se, údy necítím:
jsem lehký jako vzduch.
To snad jsem umřel ve spánku
a teď jsem pouhý duch?

Slyší zvuky a vidí
podivné úkazy
a hnutí na nebi
i v žívlu vodním.

Vtom vichr v dálce zahučel;
dout však ho necítím –
jen jeho zvuk třás plachtami
jak vyschlým rokytím.

Seshora vtrhl vzdušný proud.
Z plamenných praporů
to začlo šlehat ostošest.

A z nich a v nich mdlé kmity hvězd
v opilém prostoru.

A zblíž a víc teď vichr vyl,
plachty jen šustí v něm;
a černý oblak pršku lil,
luna mu stříbří lem.

Roztrh se černý mrak a dál
mu luna stříbří bok:
a tu jak ze skal vodní slap
zlý blesk se zřítíl na koráb,
jediný strmý tok.

Do těl plavců
vstoupí duše a loď
se pohne vpřed.

Na vichr koráb nezabral –
a nyní dal se v běh!
V tom blesku pak a pod lunou
z těl mrtvých vyšel vzdech.

Každý jen vzdychl, hnul se, zdvih,
dál oči v sloup a něm.
Vidět ty mrtvé vstát, i v snách
by bylo zázrakem.

Zas lodník u kormidla stál –
van plachtou nezachvěl.
A všichni plavci k lanům zas,
kdo kde jak práci měl.
Hýbali údy jako stroj –
posádka strašidel.

Nebožtík mého bratra syn
stál zrovna vedle mne:
spolu jsme táhli za provaz,
a neřek ani bé.“

Nejsou to však
duše lidské ani
démoni země nebo
středních sfér,
nýbrž blažený sbor
duchů andělských,
seslaných na přímluvy
svatého patrona.

„Jde, starý vlku, z tebe strach!“
– „Klid, svatěbčane, klid!
To nevstoup do umřelých těl
duch, co z nich v mukách odletěl:
duch blažených v ně slít.“

S úsvitem paže spustili
a všichni ke stěžni;
z úst vycházel jim sladký zvuk
a jejich těly zní.

Každý ten tón se nes jak zvon
a každý k slunci vzlét;
pak sborem nebo po jednom
se navracely zpět.

Jednou jsem slyšel z vysoka
řinout zpěv skřivání;
jindy všech ptáčeků, co jich jest,
vzduchem i na vodách se nést
líbezné žvatlání.

Tu zněl mi sbor všech nástrojů,
tu sama flétna zas;

a nato píseň andělská,
až nebe ztají hlas.

Ztichlo to; do poledne pak
jen plachty pleskaly,
jak když si bublá v letní čas
potůček ve skalí
a zpívá lesům celou noc
a nic ho nezkalí.

Až do poledne plachtíme,
ač nikde ani van.
Plul koráb tiše, pozvolna,
zespodu kýmsi hnán.

Samotářský Duch
jižní točny vleče
lod' až k rovníku,
poslušen andělského
sboru, avšak stále se
dožaduje pomsty.

Na devět sáhů pod kýlem
duch končin ledových
vždy s námi plul; to právě on
lod' naši k plavbě zdvih.
V poledne pleskot plachet zmlk
a koráb stanul tich.

Jak sluncem kolmo přikován
s hladinou vodní srost:
v minutě však se pohnul zas,
jen trhnutím a dost –
tak o půl délky vzad a vpřed,
jen trhnutím a dost.

Až vtom jak bez otěží kůň
se prudkým skokem vznes.
Do hlavy vrazila mi krev –
já v bezvědomí kles.

Jak dlouho jsem byl ve mdlobách,
sám věru nepovím.
Než jsem se ale probral zas,
já v duchu slyšel dvojí hlas
vát jasně lanovím.

„Tot on?“ dí první, „tot ten muž?“
„Ten na kříži ho sud!“
On zaostřil svůj samostřil
v nevinnou ptačí hruď.

Duch, který sídlí v končinách
mrazů a mlh, měl rád
ptáka, jenž dál zas muži přál –
a jeho šípem padl!

A druhý, to byl měkčí hlas
a sladký jako med,
ten dí: „Muž dosti zakusil
a ještě zkusí běd.“

Spoluděmoni
polárního ducha,
neviditelní obyvatelé
mořského živlu,
se podílejí na jeho
urážce; a dva z nich si
navzájem vyprávějí,
že polárnímu duchu
byla přiznána dlouhá
a těžká pokuta starého
námořníka a duch
se vrací k jihu.

VI. část

PRVNÍ HLAS
„Mluv dál, mluv dál! Jen vyprávěj,
ať dobrou zprávu znám!
Co štve tu loď tak rychle vpřed?
A co to moře tam?“

DRUHÝ HLAS
„Leží jak otrok před paní,
bázeň mu dýchat nedá;
jen velký, třpytný němý zrak
tázavě k luně zvedá,

co má, co smí; jen veden jí
se usmívá či běsní.
Hleď, bratře, hleď! Jak září teď,
jak tiše laškuje s ní.“

PRVNÍ HLAS
„Co bez proudů a bez větru
té lodi dává let?“

DRUHÝ HLAS
„Vzduch rozhrne se před lodí
a za ní splývá hned.

„Pryč, bratře, slyš! Jen pryč, jen výš!
Sic pozpzdíme se oba:

Námořník upadne
v bezvědomí, protože
andělská moc žene
koráb k severu
rychleji, než lidská
byrost může snést.

loď zmírní let, však popluje vpřed,
až plavce přejde mdloba.

Nepřirozená plavba
se zpomalí; námořník
procítá a jeho muka
začnou nanovo.

Já procitl – a pluli jsme
jak v mírném větru dál.
Noc tichá, měsíc vysoko;
houf mrtvých kolem stál.

Stál na palubě celý houf
spíš jako v kostnici;
měří mě oči kamenné,
pod lunou jiskřící.

Křeč, kletba, s kterou zmírali,
v nich tkvěla celý čas:
já nemoh zrak z nich odtrhnout
a k nebi zvednout hlas.

Prokletí je konečně
odpykáno.

Teď kouzlo padlo: v zeleň vod
zas dívat jsem se směl
a hledět v dál – a to, co dřív,
už jsem tam neviděl.

Jak ten, kdo stezkou v pustině
se s hrůzou bere vpřed
a jedinkrát se ohlédnuv,
už nepohlédne zpět;
on ví, že cestu za zády
mu tarasí zlý skřet.

Až náhle – nikde ani šum –
van větru na mne dých:
nezbylo po něm na moři
stop, vlnek ani rýh.

Čechral mi vlasy, chladil tvář
jak jaro na lukách –
a bylo to jak vítání,
v něm roztával můj strach.

Koráb hnal jak šíp, jak šíp
a přitom plavně plul,
větříček jak dech, jak dech
jen pro mne sama dul.

A starý námořník
dopluje do svého
rodného kraje.

Blažený sne! – Či skutečně
náš maják bliká sem?
Je to náš vrch? Náš kostelík?
Můj rodný břeh, má zem?

My k přístavišti propluli,
já s modlitbou jsem vzlyk. –
Ó nech mě, Bože, dál tak bdít!
Či takto spát! Ó dík!

Zátoka čistá jako sklo,
pokojná hladina.
Tvář měsíční se zhlíží v ní
a v stínech zhasíná.

Skála i kostel na skále,
jako když nasněží.
Svit luny hroužil v mlčení
kohoutka na věži.

Jen tichá běl, kam's pohleděl.
Až z ticha na vodách
stínové zjevy vytanou,
oděné v měkký nach.

Andělští duchové
opouštějí mrtvá těla

a zjevují se ve své
vlastní, světelné
podobě.

Houstnou ty stíny nachové,
a přímo před přídí.
Zrak ohlédne se k palubě –
probůh! co nevidí!

Sbor mrtvých těl tu mrtvě tkvěl
a – Kriste v nebesích! –
muž pouhá zář, muž-serafín
stál u každého z nich.

Každý ten seraf paži vztáh,
rajské to vidění!
Jak signály břeh volali,
v své světlo odění.

Každý ten seraf paži vztáh,
stál bez hnutí a něm –
stál něm: však ach! jak hudba sáh
ten klid po srdci mém.

Vtom slyším lodivodův křik
a vesel pleskání:
otočím hlavu po zvuku –
to člun sem uhání!

Ten lodivod a jeho druh
jsou hbití veslaři!
Můj Bože! tuhle blaženost
už mrtví nezmaří.

A s nimi třetí, poslední:
toť poustevník, ten zjev!
Zpívá své hymny poustevní,
svůj známý lesní zpěv.
Ten duši dá mír! Ten smyje z ní
prolitou ptačí krev!...

VII. část

Lesní poustevník...

Ten dobrý kmet dny mnišské ved,
co je ten lesní svah.
V žalm pozvedal hlas jásavý
a s plavci míval rozpravy
o dálných koncích.

Za úsvitu i v podvečer
klekával při lůžku,
omšelý pařez dubový
měl za svou podušku...

...blíží se
k záračné lodi.

Blížil se člun a hovor v něm:
,To je mi věru div!
Takových jasných signálů!
Že nesvítily dřív?‘

,Ba, divný zvyk,‘ děl poustevník,
,nehlásit odpověď! –
Ten seschlý bok! Ty plachty tam,
jak zteřelý papír, hled!
Já neznám podobného nic,
leda tu rzivou šed‘

mrtvého listí, které tlí
mou doubravinou šerou,
kdy břecťany už shýbá sníh
a sýček houká po vlčích,
když vlastní mladé žerou.‘

,Propána, to je z pekla zjev!‘
lodivod na to zas,
,mám věru strach.‘ – ,Jen dál, jen dál!‘
zní kmetův bodrý hlas.

Člun k boku lodi stále blíž –
já stojím, ani muk;
člun k boku lodi ještě blíž –
vtom třesk! a divný zvuk:

zadunělo to pod vodou,
pak větší hluk a děs,

až rozčíslo to hladinu;
a koráb ke dnu kles.

Já rachotem tím ochromen,
jenž nebe, moře rval,
(jak utopenec v sedmý den)
jsem navrch vyplaval,
až člun mě vytáh z vody ven
a na palubu vzal.

Nad vírem, tam, kam koráb kles,
člun v rychlých kruzích pluje.
A nikde šum, jen známý chlum
ten rachot opakuje.

Já pohnul rty – lodivod vzkřik
a padl bez sebe.
Mnich odříkával modlitby
a hleděl do nebe.

Já vesla vzal – hoch lodníkův
v tu ránu zešlel:
jen poulič zrak a smál se, smál,
až hrůza nevesel.
,Haha! Teď vím, jaký to šprým,
mít dábla u vesel!‘

Konečně stanu na břehu
pod rodnou oblohou.

Starý námořník
naléhavě prosí
poustevníka o
rozhlášení a je mu
uloženo celoživotní
pokání.

Mnich za mnou – sotva, ubožák,
se drží na nohou.

„Ó spas mě, svatý muži, spas!“
On rychle dělá kříž
a praví: „Mluv, kdo vlastně jsi
a odkud přicházíš!“

Tu strašná křeč mi zkříví tvář,
láme mě žár i chlad,
že musím, musím vyprávět.
A kámen ze mne spad.

Ta horečka mi tu a tam
se vrací od těch čas.
Musím svůj příběh vyprávět –
a záchvat přejde zas.

Putuji z kraje do kraje;
a mám dar slova, vím.
Ať čeká mě či nečeká,
hned poznám svého člověka –
a tomu vyprávím.

Jak lomozí ti ubozí
tví hosté svatební!
Nevěsta zpívá v zahrádce,
houf jejích družek s ní.
A mne už volá k modlitbám
klekání večerní.

Ach příteli, jak já byl sám
v té širé vodní pláni!
Tak sám, že i ten dobrý Bůh
jako by nebyl ani.

Sladší nad všechno svatbení,
sladší než vřava hostí
je mi teď sednout v kostele
v nábožné společnosti.

Usednout sborem v kostele
před Otcem nebeským.
Vždyť každý z nás, ať stár či mlád,
hoch s děvčetem či kamarád
má o čem mluvit s Ním.

A učít na světě
příkladem lásky a úctě
ke všem věcem, které
Bůh stvořil a miluje.

Buď, svatebčane, zdrav, buď zdrav!
To jedno však mi věř:
ten zbožný je, kdo miluje
člověka, ptáka, zvěř.

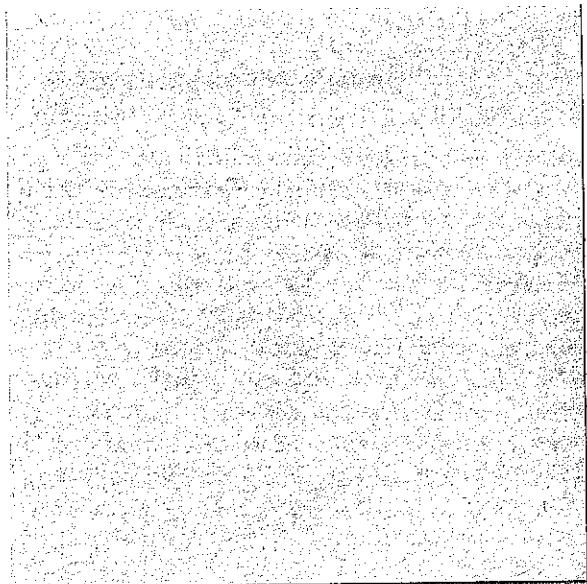
Ten zbožný je, kdo miluje
i veliké i malé.
Tak Pánbůh vše, co živého,
má v lásce neskonalé...“

Námořník, co měl v očích blesk
a bradu z jíní k tomu,
zmizel; a milý svatebčan
šel místo k svatbě – domů.

Vracel se jako zmámený,
jak div by se s ním stal.
Muž smutnější, muž moudřejší
nazítí z lože vstal.

(1797-1798)

Vracel se jako zmámený,
jak div by se s ním stal.
Muž smutnější, muž moudřejší
nazítí z lože vstal.